

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

postbus 30203, 2500 GE DEN HAAG

Aan:
De woordvoerders asiel &
migratie in de Tweede
Kamer

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Rijnstraat 8
2515 XP DEN HAAG
telefoon 088-7157000
postadres postbus 30203
2500 GE DEN HAAG

Datum 29 augustus 2025
Onderwerp Position paper t.b.v. het rondetafelgesprek 9 september over kinderen in de opvang

Geachte woordvoerders asiel en migratie,

Op 9 september a.s. is het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) graag aanwezig bij het rondetafelgesprek over kinderen in de opvang. Ter voorbereiding op dit gesprek is voorliggend position paper opgesteld, waarin de visie van het COA wordt toegelicht. Steeds meer kinderen verblijven langdurig in een opvangsysteem dat instabiel is. Dat is schadelijk. De structurele capaciteitsproblemen van het COA en de daarmee grote afhankelijkheid van noodopvang raken onze meest kwetsbare bewoners het hardst. Het verblijf van kinderen in noodopvang, zoals op schepen, in hallen en paviljoententen, heeft gevolgen voor hun ontwikkeling en toekomst, met name door de frequente verhuizingen als gevolg van de tijdelijkheid van de noodopvang.

Het COA staat al een aantal jaar in een crisisstand. Het is al ruim drie jaar een uitdaging om voor iedere bewoner een opvangplek te vinden. Dat lukt vooralsnog. Het betekent wel dat de aandacht voor kindgerichte voorzieningen, zoals onderwijs, spel, begeleiding en continuïteit, flink onder druk staan. Hoewel de basis, zoals een veilige slaapplek, eerstelijnszorg en maaltijden, op al onze locaties geregeld zijn en we constant bezig zijn om op locaties verbeteringen aan te brengen, lopen we tegen de grenzen aan van de mogelijkheden. Hier zijn ook kinderen de dupe van. Het COA betreurt dit ten zeerste. We zien dat we, hoe uitdagend en onwenselijk ook, moeten blijven inspelen op deze instabiele situatie en verdere verbeteringen moeten realiseren. Onze kracht zit daarbij in mensen: onze collega's zetten zich iedere dag met hart en ziel in voor een goede opvang en begeleiding, waarbij kinderen een speciale plek hebben. Dankzij deze betrokken collega's en dankzij de inzet van vele samenwerkingspartners kunnen we kinderen - ondanks alle beperkingen - toch een veilige plek bieden met momenten waarop ze weer echt kind kunnen zijn. Tijdens het rondetafelgesprek hopen we inzichten met elkaar te kunnen delen om de opvang van kinderen zo snel mogelijk verder te verbeteren. Daarnaast doet het COA een dringende oproep voor structurele oplossingen, gericht op het creëren van meer stabiliteit in de opvang.

Onnodige verhuizingen

Kinderen verhuizen steeds vaker tussen locaties, meerdere keren tijdens hun verblijf bij het COA. Dit is deels onvermijdelijk door de wijze waarop het asielsysteem in Nederland is ingericht, waarbij de IND zich op een select aantal locaties bevindt. Het wordt echter versterkt door het tekort aan stabiele opvangplekken, waardoor ook kinderen op tijdelijke en kortdurende noodopvanglocaties verblijven. De vele verhuizingen zijn onwenselijk: ze ondermijnen het gevoel van veiligheid, belemmeren het opbouwen van vertrouwde relaties en verstoren zowel de continuïteit als de toegang tot onderwijs en tweede/derdelijns zorg.

Onderwijs en jeugdzorg

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onderwijs en jeugdzorg, maar kampen met forse knelpunten. Jongeren wachten soms maanden op met name middelbaar ISK-onderwijs, onder andere vanwege het lerarentekort. Tijdelijke locaties maken het moeilijk om een stabiel leertraject op te bouwen. Ook in de jeugdzorg lopen asielkinderen tegen dezelfde knelpunten aan. Wachtlijsten zorgen ervoor dat gedragsproblematiek onvoldoende wordt behandeld en daardoor kan verergeren. Jeugdzorgtrajecten kunnen bovendien aanzienlijke kosten voor gemeenten met zich meebrengen, waar zij niet altijd voldoende dekking voor ontvangen. Dit maakt vooral kleinere gemeenten terughoudend om opvang voor alleenstaande jongeren te realiseren, zelfs als zij daar in principe toe bereid zijn.

Gebrek aan mogelijkheden voor het realiseren van spel- en speelfaciliteiten

Zeker bij noodopvanglocaties is het hebben van voldoende spel- en speelfaciliteiten niet altijd vanzelfsprekend of mogelijk. Terwijl spelen essentieel is voor de emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling van jonge kinderen. Door de tijdelijkheid en het karakter van de noodopvanglocaties is er letterlijk en figuurlijk weinig ruimte om activiteiten voor kinderen te organiseren.

Scherpe druk op alleenstaande kinderen en jongeren

Het gebrek aan stabiele opvangplekken treft ook alleenstaande kinderen en jongeren. Het betreft kinderen die zonder ouders of vaste voogd naar Nederland komen en daardoor extra kwetsbaar zijn. Zij hebben behoefte aan stabiliteit, bescherming en continue, gespecialiseerde begeleiding op een veilige plek. Op dit moment kan het COA niet in alle gevallen de opvang en begeleiding bieden die nodig is. Circa 47 procent van hen verblijft in tijdelijke noodopvanglocaties. Ook voogdijorganisatie Nidos kampt met tekorten. De begeleiding van alleenstaande kinderen en jongeren vraagt bovendien om professionele, goed opgeleide medewerkers en een stabiel team. Nieuwe locaties hebben tijd nodig om de intensieve begeleiding te kunnen bieden die deze kinderen vragen.

De rol van het COA

Het COA biedt opvang en begeleiding en de dagelijkse zorg en opvoeding liggen bij de ouders. Kinderen verblijven samen met hun ouders of verzorgers. Wanneer een minderjarige zonder ouderlijk gezag asiël aanvraagt ligt de voogdij en verantwoordelijkheid bij Nidos. Binnen dit kader zetten medewerkers van het COA zich met hart en ziel in om kinderen op de locaties zoveel mogelijk rust, veiligheid en ontwikkelkansen te bieden. Dat vraagt vaak veel creativiteit en flexibiliteit, juist in een omgeving die door capaciteitsdruk en tijdelijke locaties onder spanning staat. De afgelopen jaren zijn er verschillende initiatieven ingezet om het verblijf van kinderen te verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het plaatsen van speeltoestellen zodra duidelijk is dat er gezinnen worden opgevangen, het organiseren van activiteiten met partners en lokale initiatieven (in het bijzonder in schoolvakanties), het bieden van tijdelijke dagbesteding in afwachting van onderwijs, de ontwikkeling van kindgerichte voorlichting, en de inzet van een contactpersoon kinderen om activiteiten en samenwerking met scholen te coördineren. De recente inventarisatie heeft dit verder verdiept en laat zien waar aanvullend verbetering nodig is.

In het voorjaar is in kaart gebracht in hoeverre locaties geschikt zijn voor de opvang van kinderen en op welke gebieden verbetering nodig is. Dit verschilt per locatie. Op basis van de uitkomsten zet het COA nieuwe stappen om verbeteringen te realiseren, zoals uitbreiding van het activiteitenaanbod, versterking van de inzet van contactpersonen kind, het borgen van aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling, en de ontwikkeling van een landelijk uniform aanbod van kindgerichte voorlichting. Het COA werkt zelf aan deze verbeteringen, maar het structurele probleem van de vele verhuizingen wordt er niet mee opgelost. Voor knelpunten die buiten de eigen invloedssfeer liggen, zoekt het COA actief samenwerking met gemeenten, departementen en ketenpartners.

Oplossingsrichtingen waar we anderen voor nodig hebben

Voor structurele verbetering is inzet van meerdere partijen nodig. Zoals bij deze (cruciale) oplossingsrichtingen:

1. Voldoende reguliere opvangplekken

Allereerst blijft het COA benadrukken dat stabiele, langjarige opvang de enige structurele oplossing is. Daarvoor is onder andere structurele financiering nodig. Hoewel niet elke noodopvanglocatie kwalitatief onder doet voor reguliere opvang is de tijdelijkheid van deze locaties een groot probleem als gevolg van de frequente verhuizingen. Het tekort aan plekken maakt het onmogelijk om kinderen uitsluitend in reguliere opvang te plaatsen. Dit maakt het belang van de Spreidingswet duidelijk, die nu al meer reguliere plekken oplevert én de komende jaren helpt de afhankelijkheid van noodopvang structureel te verminderen.

2. Dekking jeugdzorgkosten

Gemeenten vrezen dat zij opdraaien voor de (hoge) kosten van jeugdzorg voor asielkinderen, met name op locaties voor alleenstaande jongeren. Deze zorg moet door het Rijk worden weggenomen, zodat financiële onzekerheid geen belemmering vormt om langdurige opvanglocaties beschikbaar te stellen.

3. Geen doelgroepenbeleid per locatie

Het COA is geen voorstander van doelgroepenbeleid. Onze ervaring is dat juist een zoveel mogelijk gemengde samenstelling in bijvoorbeeld alleenstaand/gezin, kansrijkheid en verschillende nationaliteiten aanzienlijk bijdraagt aan de leefbaarheid van locaties. Als gemeenten aandringen op opvang voor uitsluitend gezinnen, gaat het COA hierover in gesprek. Ook omdat dit de mogelijkheden voor plaatsing beperkt en tot ongelijkwaardige opvang leidt.

4. Voldoende onderwijs en spel- en speelfaciliteiten

Wanneer gemeenten locaties aanbieden waar kinderen zullen worden geplaatst, is het van groot belang dat zij ook zorgen voor toegang tot onderwijs en de aanwezigheid/mogelijkheid om voldoende spel- en speelfaciliteiten te realiseren. Het COA is zich zeer bewust van de knelpunten in sommige gemeenten, maar onderstreept dat elk kind binnen drie maanden recht heeft op passend onderwijs vanaf het moment van aankomst in Nederland.

Tot slot

Kinderen mogen niet de dupe worden van een opvangsysteem dat structureel onder druk staat. Zij dragen de gevolgen van onnodige verhuizingen, beperkte toegang tot tweede/derdelijns zorg en onderwijs en een gebrek aan ontwikkelruimte zonder daar ooit voor gekozen te hebben. Elk kind verdient veiligheid, stabiliteit en kansen om zich te ontwikkelen. Kansen om kind te zijn. Het COA ziet in dat er, hoe uitdagend ook, nog beter moet worden ingespeeld op deze instabiele situatie. We moeten ervoor zorgen dat de opvang voor kinderen zo snel mogelijk verbetert. Tegelijkertijd is voor structurele en menswaardige oplossingen gezamenlijke inzet nodig. Niet later, maar nu. Want elk uitgesteld besluit heeft directe gevolgen voor het leven en de toekomst van deze kinderen.

Hoogachtend,
Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Drs. J. Kapteijns
Lid van het bestuur / plv. bestuursvoorzitter